hejmar 10 zivistan 1992

KURMANCÎ

rojnameya taybetî ya Enstîtuya kurdî ya Parîsê li ser pirsên zaravê kurmancî

Min ev nivîsî ne ji bo sahibrewacan
Belkî ji bo biçûkêd Kurmancan

Ehmedê Xanî
(Sedsala XVII)

mirîşk

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
nikil, nikul, gepik, gulpik	gaga	bec	beak
berkurk, dengik, qelpeçîçik	kursak	jabot	crop
kofî	hotoz	crête	crest
hûrik	taşlık	gésier	gizzard
bask, çeng per	kanat	aile	wing
hêt	bud	cuisse	leg, thigh
çîp	bacak	jambe, mollet	leg,calf
naperûşk	tırmık, pençe	griffe	claw
perik, sîx	telmek	penne	large feather
pûrt	tüy	duvet	down
elok, şamî, elo-elo, hulî, cilûx, eloşîş	hindi	dinde	turkey
kevok	güvercin	colombe, pigeon	dove, pigeon
lîs lûs	tünek	perchoir	roost
lîsin	tünemek	se percher	to perch
borangeh	guvercinlik	pigeonnier, colombier	pigeon house, dovecot
hêlîn	yuva	nid	nest
çêlik	yeni doğan guvercin yavrusu	nouveau-né d'un pigeon	new born of pigeon
ferx	genç güvercin	pigeonneau	young pigeon
kox, lîs pînik, holik	kümes	basse-cour	farm yard, poultry
motik	fol	œuf à couver	egg for brooding, nets egg
pûngal	folluk	pondoir	
çêlik, çêçik	civciv	poussin	chick
cûcik	civciv	poussin	chick
çêt, şelûvk	genç horoz	coquelet	cockerel
varik	piliç	poulet, poulette	chicken
mifi,sk	tavuk	poule	hen
dîk dîkil kele,sêr	horoz	coq	cock, rooster
mirîşka avî	su tavuğu	poule d'eau	moorhen
mirîşka kurk	kuluçka tavuk	couveuse	sitter, brooder
qaz	kaz	oie	goose
werdek, miravî	ördek	canard	duck

mê	nêr
cûcik	cûcik
varik	çêt, şelûvk
mirîşk , tûtik	dîk, dîkil, keleşêr.

Civîna payîza 1991an

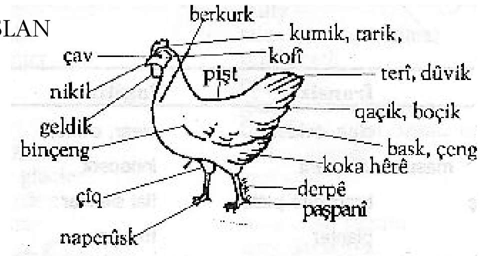
Civîna dehemîn a li ser zimanê kurdî, zaravayê kurmancî, ji 20 ta 26ê meha çiriyê, li Swêdê, li xwendegeha bilind a Biskops Arnöyê civiya. Civîn giraniya xebatên xwe da ser lêgerîna termên rêzimanî, hiqûqî û coxrafî. Lênerîna peyvên klasîkên kurdî, ku timî di ber-nameya civînên ziman de ye, vê carê bi ferhengokên *Sirr-ul-Mahşer* a Feqî Reşîdê Hekarî, *Dîwana Duwem* a Cegerxwîn, kovarên *Ronahî* û *Roja Nû* dom kir. Beşdarên civînê li ser hin pey-vên kêmnas ên jiyana rojane jî xebitîn. Em encamên van xebatan di vê hejma-rê de tevî sûretek mirîşkê, ku di hejma-ra berê de baş derneketibû, belav dikin.

Hevalên ku beşdarî civîna payîza 1991an bûn ev in: Khosrow Abdollahî (Selmas), Mahmûd Baksî (Xerza), Rojen Barnas (Diyarbekir), Luftî Baski (Xerza), Muzaffer Begzade (Şikakan), Huseyin Kurdo (Amûd), Hemîd Kiliçaslan* (Mêrdîn), Kendal Nezan (Diyarbakir), Zinar Soran (Mêrdîn), Mehmed Uzun (Siwêrek), Veysi Zeydanlî (Bedlîs), Reşo Zîlan (Agirî), Zeynelabidîn Zinar (Batman) û Elî Şer (Wan).

* *Kek Hemîd Kiliçaslan di civîna biharê de amade bû, anvê wî bi xeletî di hejmara berê de hatiye ji bîr kirin.*

Heywanên nav malê

Amadekar : Hemîd KILIÇASLAN

1 - Kevok:

cîh: lûs, lîs, borangeh, hêlîn
zêdebûn: hêkan dikin, ji sê hêkan du çêlik çêdibin.
teqrîben her meh kurk dikevin.
çêlik: (t) güvercin yavrusu, (f) nouveau-né d'un pigenneau
ferx: (t) genç güvercin, (f) pigeonneau, (e) young pigeon

kevok:	(t) güvercin, (f) pigeon, colombe, (e) dove, pigeon
rengê wan:	birdikî, reş, şîn, sipî, sor, kewik, kevok li gora rengê xe tê bi nav kirin.
kevoka kedî:	mê
kevok:	nêr, yan jî kevokê nêr.

2- Mirîşk, Tûtik:

cîh:	lûs, kox, pînik, holik
zêdebûn:	hêkan dikin, salê du caran *diqerimin.* qurp, qup, kurk, dikevin.
motik:	hêka di pînê de dimîne û mirîşk li ser dilûsin, hêk dikin.
pûngal	(t) folluk (f) pondoir.
çêlik/çêçik:	sê hefte, 21 rojî li ser hêkên xwe diqerimin.
varik:	çêlika ku êdî xuya ye nêr e.
ferx/fêrik:	fêrxikê dîkan.
mirîşk/sere:	dîk, keleşêr.
rengê wan:	sor, sipî, reş, birdikî, kewik.
şiklê wan:	bi kofî, bi derpê, geraze, qoqo.

3- Elok, Şamî, Elo-Elo, Hulî, Çûlix, Eloşîş:

cîh:	pîna taybetî, li ser bana dilîsin.
nêr:	dîkê şamiya
zêdebûn:	wek mirîşka salê du caran diqerimin.
xîlik:	zêdegoştê di ser nikilê wan re ye
rengê wan:	her wekî mirîşkan li gora rengê xwe tên bi nav kirin. 4 heftan li ser hêkê xwe diqerimin.

4- Qaz-Werdek:

cîh:	di koxên xaniyan de kurk dikevin
zêdebûn:	hêkan dikin. 4 heftan li ser hêkan dimînin.
rengê wan:	reş û sipî ne. Wek mirîşk û elokan perikê wan bi qîmet in.

5- Se, Seg, Kûçik:

cîh:	sergo, berderî, vedikevî, nav deyên ûş (mixiltên), kadîn.
zêdebûn:	diteliqin.
mê:	dêl, dêlik, dêlese
nêr:	seg, se
cewrik:	(t) it yavrusu, (f) chiot, (e) puppy,

a mê tê teleb an bi ba ye.
ê nêr li ser dêlikê çavsorî dibe.

6- Tajî (jên nêçîrê)**:** (slugî)

kûçik+tajî:	toltajî ye.
bocîk:	(t) fino köpeği, (f) caniche, (e) poodle
seyê şivanan:	(t) çoban köpeği (f) chien de berger, (e) sheepdog

7- Pisîk:

cîh:	şirîkê malê ye. Ser/bin kulînê, kadîn, nav nivîna, ber tifikê û ber sobê ye.
zêdebûn:	dizê, zayîn.
çêlik:	pisîkê nêr û pisîka me.
xwarina wan:	goşt, hestî, mast û şir.

di meha sibat û adarê de gonê wan e.

têjî	(t) kedi yavrusu, (f) chaton
hatin gonan:	(f) être en chaleur
nirnewr bû:	(f) être en rut

8- Kergo, Kîroşk:

cîh:	kun, qul
zêdebûn:	dizên, çêlikan tînin.
xwarin:	gîha, heşinayî, gizêr, ceh, genim.

gon dixwin wek pisîka. Her meh çêlikan tînin.

rengê wan:	sor, sipî, reş û belek û cûn in.

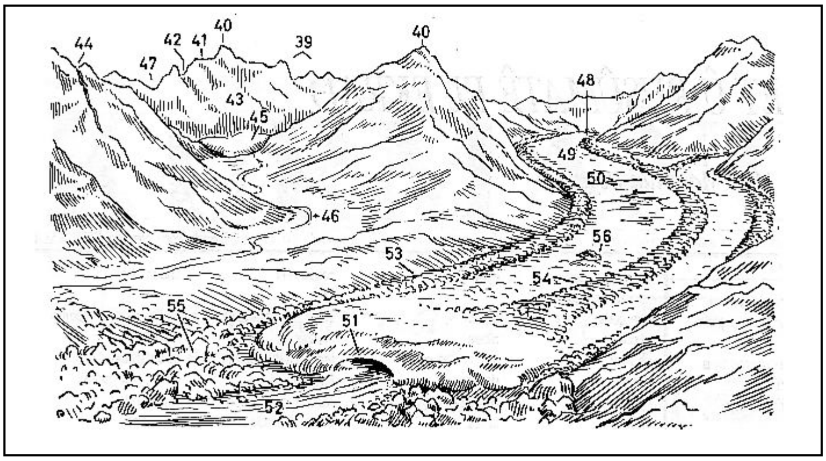
Goştê kîroşkan tê xwarin.
Ji çêlikên kîroşkan re hin kes *xirnik* dibêjin.

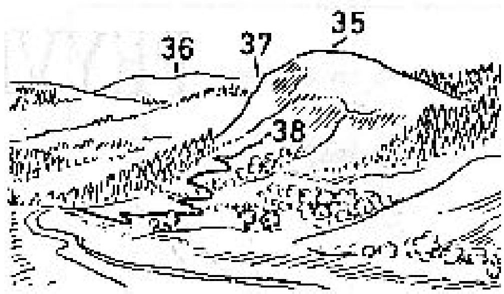
Lawirên kedî

nav	bankirin	qewirandin	werkî din
mirîşk	tû tû, tû tû	kiş, kiş	qirte qirt
dîk	elo, elo, elo,	kiş elo	wîtiwît
kêroşk	wek banga berxa		cîztecîzt
kew			qebeqeb
kûçik	kûçî, kûçî, kûtî, kûtî	tîdî dî dî	nûzenûz
ker	tişî tşî, tşo	ço, mîrat, ço ço	zirezir
dahşik	kurr, kurr		
çêlek	te'e, te'e çêlê, piçê piçê	hohê çêlê	orîn, borîn
hesp	tivrş	dah, deh	hîre hîr

DENGÊ LAWIRWÊN KEDÎ

mirîşk	qirte qurit, qîje qij	qîjîn
kew	qeb û qeb, pirte pirt	xwendin
kurk	qurp e qurp, sîr e şir	qurpîn
kûçik	dereyi	reyîn
ker	dizirî, zirte zirt	zirîn
hesp	di şîhî, herte hirt	şehîn
kiroşk	dikin çîzîn, çiztecizt	

Termên coxrafî

Amadekar Elîşêr

kurdî	**tirkî**	**fransizî**	**îngilîzî**
34 - devera çiyayî	dağlık yöre	moyenne montagne	mountainous area
35 - serê gir	dağ tepesi	dôme montagneux	rounded mountain top
36 - pişta çiyê, gaz, milê çiyê	sırt	crête (de montagne)	mountain ridge (ridge)
37 - berpala çiyê	dağ yamacı	versant	mountain slope
38 - kaniya çiyê, çavik	dağ, yapaç pınar	source à flanc de coteau	hillside spring
39 -47- devera çiyayê bilind	yüksek dağ yöresi	région de haute montagne	high-mountain region
39- zencireçiya	sıradağ	chaîne de montagnes, massif	mountain range, massif
40 - sertar, kop, gupika çiyê, qot	doruk	pic,cîme	summit (peak, top of mountain)
41 - sermilk	sırt	épaulement rocheux	shoulder
42 - zîn	eyer, semer	selle	saddle
43 - ruyê zinar	kayalık cephe	paroi raide, abrupte	rock face (steep face)
44 - tîşik, şûştek	dere, derecik	couloir	gully
45 - şikêr	moloz, yığıntı, döküntü	talus d'éboulis	talus (scree, detritus)
46 - şiverê	patika	sentier muletier	bridle path
47 - gewn, zixur	dağ geçiti, boğaz	défilé (col)	pass (col)
48 - 56 qeşahî	buzul	glacier	glacial ice, glacier
48 - raxa qeşahiyê	buzul yatağı	névé	firn field (firn basin, nevé)
49 - dola qeşahiyê	buzul deresi, buzul vadisi	glacier de vallée	valley glacier
50- qelîştek	yarık	crevasse de glacier	crevasse
51 - çaviya qeşahiyê	buzul deresi gözü	arche (porte) de glacier	glacier snout
52 - ava qeşatiyê	buzul akıntısı, buzul deresi	torrent glaciaire	subglacial stream
53 - pangorê kêlekê	yan buzul taşı	moraine latérale	lateral moraine
54 - pangorê navîn	orta buzul taşı	moraine médiale	medial moraine
55 - pangorê dawîn	son buzul taşı	moraine terminale	end moraine
56 - tehtê qeşahiyê	buzul masası	table de glacier	glacier table

PEYVÊN ADET Û RUSÛMATÊ EL EKRAD

Mela Mahmud Beyazîdî

Amadekar : Hemîd KILIÇASLAN

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
zome	oba	camp, campement	camp, encampment
salixdan	tanımlamak, tarif etmek, izah etmek	décrire, expliquer	to describe, to explain
hêşî	çadır alanı	aire, superficie d'une tente plantée	surface covered by a pitched tent
qerewal	gözcü, nobet, karavil	garde, sentinelle,	watchman, sentry
lixab	gem	mors	bit
konstûn (stûnkon)	çadır direği	pilier d'une tente	pillar of a tent
kêzm	direk, kazık	pieu, pal, piquet	peg, stake, picket
rim	mizrak	lance	spear, lance
berayik, pêşkoçî	öncü	avant-garde	vanguard
koç, malên barkiri	1) yüklenmiş eşya 2) göç	1) chargement 2) déménagement, migration	1) load 2) removal, migration
dilan	halay		
stranên li ser miriyan	ağıt	élégie	elegy
daleqandin, hilawestin, dilawêsîn	asmak	suspendre	to hang up, to suspend
kotek, darok, dara şînê	yas ağacı	arbre de deuil	mourning tree
xeft: konê piçûk ê şînan	yas çadırı	tente servant de chapelle ardente	tent used as chapel of rest
laçik	baş örtüsü	foulard	scarf
xoşnûd: razî	memnun	satisfait, content	satisfied, happy
kumreşî	kıskançlık	jalousie	jealousy
bedgomanî,			
şewm (şom), bê oxir	ugursuz	qui porte malheur	ominous, who brings misfortune
şû, mêr	erkek, koca	mari	husband
şû kirin, mêr kirin	evlenmek (kız için)	se marier (pour une fille)	to get married (for a girl)
çeper, kozika şer	siper	tranchée	trench
şeşxane, cureyek tifingê	bir atışlı tüfek	fusil à un seul coup	single-barrelled rifle
şemal	parlaklık, şevk	éclat, lustre, luminosité	radiance, shine, brilliance, brightness
keskesor	gök kuşağı	arc-en-ciel	rainbow
serxure	uğursuz	de mauvais augure, néfaste	ominous, harmful
rewend	göçebe	nomade	nomad
dexes	çekemeyen, kıskanç	envieux	envious
hêwişandin	esirgemek, tasaruf etmek	épargner	to spare
tizê tifingé	eski tüfeklerde fitil	mèche des anciens fusils	wick of antique rifles
kirêt, qirêt	kirli	sale	dirty
erşet: hissa jinê	mirasda kadının payı	la part de la femme dans l'héritage de ses parents	woman's share of her parents' inheritance
qeleqend, keleqend	şeker parçası	morceau de sucre	lump of sugar
tevipayi, tevepayî	ortaklaşa	en comrnun	in common
bérîte	kadın ve erkeklerin karşılıklı oynadıkları oyun	danse où hommes et femmes chantent alternativement	danœ during which men and women sing in turn
tencik,beroş	tencere	casserole	pan, saucepan
dellak: sunetker	sünetçi	celui qui pratique la circoncision	circuncisioner
xonçe	düğün ve sünetlerde gönderilen hediye	présent offert à l'occasion des fêtes de mariage ou de circoncision	present given at weddnig or circoncision celebrations
xîmenişîn	çadırda yaşayan, göçebe	habitant la tente, nomade	nomad, living in tents
destexane, sifre	sofra	couvert, table	table
argûn	şömine	cheminée	hearth
pilte	fitil	mèche	wick
zîp, çarşema reş	kara çarşamba	'mercredi noir'. demier mercredi de février	"black Wednesday", last Wednesday in February
şkeva: nanê bé hêvirtirş	mayasız ekmek	pain azyme	unleavened bread
zadika hêksorê	paskalya, çöreği	Pâques	Easter
bişkaftin	çözmek, açmak, sökmek	dénouer, délier, ouvrir, défaire	to untie, to undo
pispor	uzman	expert	expert

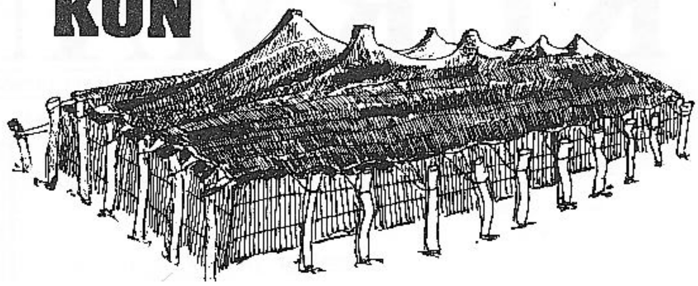
revî	at sürüsü	troupeau de chevaux	herd of horses
gele	ceylan sürüsü	harde, harpail (de cerfs, de gazelles)	herd (of stags, of gazelles)
solger, solbend, koşkar, pînedir	ayakkabıcı	cordonnier	shoemaker
serqeda	belalı	belliqueux, querelleur	bellicose, quarrelsome
conî	dibek	mortier	mortar
şûrker	kılıç imalatçısı	fabricant de sabre, d'épée	swordsmaker
hesinger	demirci	forgeron	smith, blacksmith
nikol	pişmanlık	repenti	repentant
cinaq	lades	os de clavicule chez les oiseaux, fourchette	wishbone
selem	peşin parayla veresiye mal almak	achat à terme payé plusieurs mois d'avance	forward purchase
erebi bazar	bir şeyi ölçmeden, tartmadan satınalma usülü	achhat d'une mardhandise sans la peser ou la mesurer, sur la base d'une évaluation approximative	paid several months in advance purchase of goods without weighing or measuring them, on estimation
rimbaz	mızrakçı	lancier, lanceur	
tivingendazî	atıcılık	tir au fusil	lancer, thrower rifle shooting
kade, kuliçeyê mezin	bir nevi çörek	sorte de galette kurde	a kind of Kurdish flat cake
dirinde	yırtıcı hayvan	fauve	wild animal
kerguh, kiroşk	tavşan	lièvre	hare
şûrengiv	iyi kılıç kullanan	bon épéiste	good swordsman
şekêrt, şikarte	kadına ait özel mülk	dot ou dotation personnelle de la femme	a woman's personal dowry
perdenişin, pişt perde	perde ardında oturan, namuslu	recluse (femme)	recluse, cloistered
pêvketin, lihevhatin	anlaşma, barışma	réconciliation	reconciliation
cazû, piresêr	cadı	sorcière	witch
cezewî	cadı işi	sorcier	sorcerer
lavahî, li ber gerin	yalvarma, yakarma	supplication	plea, entreaty
çarneçar, bivê nevê	ister istemez, zorunlu olarak	nolens volens, bon gré, mal gré	willy-milly
tol	intikam	vengeance	vengeance
goran, gundî	reaya, köylü	paysan	peasant
serkeş	asi	rebelle	rebel
hêsayî perwer kemin	rahatını seven	qui aime la vie facile	who loves the easy life
heşare, neçarge	tuzak	embuscade, piège	ambush, trap
jenîn	1) yapağı taramak 2) çakmaktaşıyla ateş yakmak 3) (duvar) inşa etmek	1) carder (f), 2) faire du feu avec un silex, 3) bâtir (un mur)	1) to card 2) to light a fire with a flint 3) to build (a wall)
olam, suxre	angarya	corvée	chore
tenefê çadiran, benê çadiran	çadırı bağlama ipi	cordage d'une tente	ropes, rigging of a tent
pêşmal	sundurma	appentis	lean-to
mîwek, bişkote	düğme	bouton	button
xurek, xwarin	yiyecek	nourriture	food
pêsûs	lamba	lampe à huile	oil-lamp
giska ezeban giska mêvanan	düğünde bekarların damat ailesinden aldıkları hediye ya da kefaret misafirlere söyletilen türkü	amende ou cadeau que la famille du marié doit offrir aux célibatres chanson que l'invité doit chanter pour inaugurer la veillée	fine or present given by bridegroom's family to the bachelors song sung by guest to inaugurate the evening gathering
gisk, curm	kefaret, ceza	amende, expiation	fine, expiation, atonement
gerelawêj: bi dor stran gotin	sırayla türkü söylemek	chanter à tour de rôle, dans une assemblée	to sing in turns at a gathering
hol	top	balle	ball
pîldar, falavêj	falcı	diseuse de bonne aventure, voyante	fortune-teller
kevirî	dag tırmanıcısı	alpiniste	mountaineer, climber

beranberdan serî: destpêka zayîna pez

çiraxê şêx: endamê şêx ê ku salê carekê dewarek ji mala şêx re dive, dikeve ber benê wî.

nistî: tilsimşkênandinî, mifta tilsimê. Nistiya tayê mirîşkeke reş e.

KON

Amadekar: Muzaffer BEGZADE

***Kon** ji mûyê bizinan û kulka deva têtê çêkirin. Ji bona çêkirina kona, berê mû şe dikin û paşê jî dirêsin. Piştî hînga tevnê diraçînin û her car **ta** yan **tejeke** kon çêdikin. Van tejan bi hev û din ve didirûn û bi vî awayî kon çê dibe. Piçûkî û mezinahiya kon bi hejmara tej an hejmara stûnan ve girêdayî ye: wekî konê 24 tejî an konê 6 stûnî. **Koçer** bi çît û perdan navberê didine kon û bi vî awayî cihê rûniştina mêr, jin, û mêvanan û herweha cihê xwarin çêkirinê ji hev û din têne cuda kirin. Rengê kon bi timî reş e û her ji ber wê yekê jî jê re dibêjin **Reşmal**.*

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
berjen,kutek	destek, istinat diregi	appui,support, étai	support, prop, stay
çit	çit	clôture, claie	hurdle, fence
doşik	seki	banquette en terre battue ou en pierre	mud or stone bench
hêşî, kêleka kon	kurulan çadırın yanı	côté d'une tente plantée	side of a pitched tent
kejî; benê pehn ê hûnnandi	yassı ve geniş urgan	bande tissée en laine servant à fixer le bât ou attacher une charge	woollen woven strip used to fix the pack or to fasten a load
kemend	kement	lasso, noeud coulant	lasso, slip-knot, running knot
kon: reşmal	çadır	tente	tent
kon vedan	çadır kurmak	planter une tente	to pitch a tent
mêkut,merkut	tokmak	maillet	mallet
mû	kıl	poils	hair
raçandin	dokumak	tisser	to weave
reşmal	karaçadır	tente noire	black tent
rist,çasir	çadırın altından geçip onu kazıklara bağlayan urgan	corde en poils de chèvre qui passe en-dessous de la toile de la tente et la fixe au piquet	rape made of goat's hair passing under the tent's canvas and tying it to the stake
fi,si	saçak	frange	fringe
serhêşî; singê kêleki yê kon	çadırın bağlandığı kenar kazığı	un des quatre pieux principaux où l'on attache les cordages d'une tente	one of the four main poles to which the tent's ropes are tied
sing	kazık	piquet, pieu	peg, stake, picket
serrît	çadırın üstünden geçirilip uçmasını önlemek için kazıklara bağlanan urgan	corde en poile de chèvre passant au-dessus de la toile de la tente, fixée au piquet, empêchant la tente de s'envoler	rope made of goat's hair passing over the tent's canvas and tied to the stake, preventing the tent from flying away
stûnkon	çadır direği	pilier, mât d'une tente	stake, pole of a tent
tej, ta, takon	tek en kilim	tissu en poils de chèvre large d'environ 50cm	goatskin fabric approx. 50 cm wide
tevn	dokuma dezgahı	métier à tisser	weaving loom
war	yer, yurt, kamping	lieu, place, camp, campement	camp, camping ground
zome	oba	groupement ou village de tentes nomades	group or village of nomads' tents
zozan	yayla	alpage, are de transhumance d'été	mountain pasture, ground summer pasture
şûnwar	yurtluk	emplacement d'un camp, territoire de campement	encampment, camp

bêrî, bêrivan, werîs, zom, tendûr, têr, sêl, hebin,-şirît, hêşi, çewal,
cihor, cil, obe, pêkuledan, perde, kuledan
kulîn-kulûn-stêr.

TERMÊN HIQÛQÎ

(III)

Amadekar: Veysi ZEYDANLÎ

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
dadgeh	mahkeme	tribunal, cour	tribunal, court
avûkat, parêzer	avukat	avocat	lawyer
girte	tutanak	procès verbal	minutes
girtenivîs	zabit katibi	greffier	clerk (of the corut)
doz	dava	cause, procès	case, lawsuit
dozdar	davacı	demandeur, plaingant	plaintiff
dozlêkirî	davalı	défendeur	défendant
gilî	şikayet	plainte	complaint
gilî kirin	şikayet etmek	porter plainte	to lodge a complaint
gilîkir	şikayetçi	plaignant	plaintiff
tawan	suç, cürüm	crime, délit	crime, offence
tawan kirin	suç işlemek	commettre un crime	to commit a crime, a felony
tawanbar	suç işleyen, suç faili	auteur d'un crime	perpetrator of a crime
tawanbar	suçlu	coupable	guilty
tawanbarî	suçluluk	culpabilité	guilt
tawanbar kirin	suçlamak, itham etmek	accuser, imputer	to accuse, to impute
tawanbarkirî	suçlanan	accusé, prévenu	accused, defendant
tawanbarker	suçlayan	accusateur	prosecutor, accuser
tawankar	mücrim	criminel	criminal
tawankarî	kriminalite	criminalité	criminality
tawannasî	kriminoloji	criminologie	criminology
gumanbar	şüpheli	suspect	suspicious, suspect
çewtî	kabahat	infraction, délit infraction	offence, breach of the law
cezayê zindanê	hapis cezası	peine de réclusion, de prison	prison sentence
cezayê diravî	para cezası	amende	fine
cezayê mirinê	ölüm cezası	peine de mort	death penalty
cezayê giran	ağır ceza	peine lourde	heavy penalty
cezayê sivik	hafif ceza	peine légère	light penalty
cezayê sermedî	müebed hapis	réclusion à perpétuité	life sentence

JI KLASÎKÊN KURDÎ

Ferhengoka Dîwana Cegerxwîn

-III-

Amadekar: Khosrow ABDOLLAHÎ

bêdar: nedar	yoksul, fakir	pauvre, indigent, miséreux	poor, indigent, destitute, needy
celew: cilav	dizgin	bride, rêne	bridle, rein
col: tevlihev	karışık, heterojen	mélangé, hétérogène	mixed, heterogenous
gulşen	güllük, gülbahçesi	roseraie	rose garden
hawil	takat, güç	force	strength
heriftin	tahrip etmek, yıkmak	détruire, dévaster	to destroy, to devastate
kate	sürgün	rejeton, rejet	shoot, offshoot
kixme	cepken	une sorte de dolman	a sort of dolman
naxir: garan	sığır sürüsü	troupeau de bovins	herd of cattle
perav	sahil	rive, rivage	shore, bank
pêwan: panêr	nöbetçi	gardien, sentinelle	guardian, watchman, sentry
qefa	doğal sığınak	abri naturel	natural shelter
qulebazî: fêlbazî	dalavere	intrigue, tromperie, tricherie	plot, scheme, trick, cheating
raser: fêz	yukarı, üst	le haut, la partie haute, supérieure	top, upper part
reşbend: dafik	kuş tuzağı	piège à oiseaux	bird-trap
sersem: sergêj	sersem	étourdi	heedless, thoughtless
tirabêlk: axa hûrbûyî	ince toz	poussière fine	fine dust
xugî	haraç	tribut	tribute
şayeste	layık	digne de	worthy of
şesar: seşderb	altı atışlı	revolver à six coups	six- chambered revolver

Termên rêzimanî
(II)

Rojen BARNAS

Li ser *"terrnên rêzimanî"* ya kurmancî xebatên destpêkî û ciddî yên Mîr Celadet û Kamuran Bedirxan Beg in. Kurmanciya termên rêzimanî ya Mîr Celadet Beg di *Hawar*ê de, yên Mîr Kamuran Beg jî di pirtûkên wî yên ji bo hînkirina zimanê kurdî du car û bi rengek ji hev cihê hatine weşandin. Di vê xebata xwe ya li ser termên rêzimanî ya kurmancî de -ku besa pêşi di jimareya 9. a *Kurmanciyê* de derket - me wek liste; lîsteya termên di *Grammaire Kurde Dialecte kurdmanjî* ya Mîr Celadet Bedir-Xan û Roger Lescot çarçewe, û wek navlêkirin (kurmanciya terman) jî xebata Mîr Celadet û Mîr Kamuran bingeh, da ber xwe. Ji ber ku ne lîsteya termên ji xebata Mîr Celadet Beg û ne jî yên Mîr Kamuran Beg bersîva hewcedariya lîsteya di *"Grammaire Kurde"* de didan, pêwist bû ku em li xebata di vi warî de kirî zêde bikin. Yê diduyan jı sedem ev e, ku di gelek cihan de navlêkirinên terman ên Mîr Celadet û Mîr Kamuran, heta yên Mîr Kamuran ên berê û yên paşiyê li hevûdu nanihêrin û ev dibin sedemê geremolî û tevlîheviyê.

Herwekî :
(f) **comparatif**:
© kemper, kemperandin,
u pêşhevanî *an* bêtirker,

(f) **adjectifs numéraux cardinaux**:
© rengdêrên jmarîn ên bingehîn,
u rengdêrên jmarda,

(f) **adjectifs numéraux ordinaux**:
© rengdêrên jmarîn ên rêzin,
u rengdêrên rêzda,

(f) **adjectifs possessifs**
© rengdêrên xwemalîn,
¶ rengdêrên destdaniyê,
u rengdêrên destdaniyê *an* wxedıtiyê,

(f) **adverbe**:
© hoker,
¶ hoker, rengpîşe,

(f) **adverbes de manière**:
¶ rengpîşeya awahî,

(f) **terminaison**:
© dûpaş (n),
u dawîne,

(f) **radical**:
© rayek,
¶ hîm,

(f) **transitif**:
© gerguhêz,
u sergerandî,

(f) **intransitif**:
© negerguhêz,
u pêgerandî,

(f) **conjugaison du verbe**:
¶ lapêrîn
u kesandin.

Di navlêkirinên bi kurmancî yên termên rêzimanî de rêçka me ev e:

1. Ji navên heyî yên ji aliyê Mîr Celadet û Mîr Kamuran Beg ve dayî yên ku li hevûdu dinihêrin û ji aliyê jê famkirinê ve ne şolî ne tevlîhev in, wan her wisa qebûlkirin û bikaranîn.

2. Ji navlêkirinên wan ên ku li hevûdu nanihêrin; ya di maneyê de rasttir û di bilêvkirinê de siviktir, hibijartin.

3. Ji navlêkirinên kesên din ên di vî warî de xebatên ciddî kirine îstifade kirin.

4. Tevî van her sê riyan jî, ku ji bo termeke rêzimanî ya pêwist kurmanciya yekê peyder nebe, an jî ew navlêkirina bi kurmancî ya heyî li gora maneya termê ne bi cih be; wê gavê li gora mentiqa maneya termê, navekî kurmancî yê nû lê danîn e.

Maneyên nîşanekên ku li jorê hatine bikaranin:

© —> Celadet Bedirxan, ji *Hawar*ê
¶ —> Kamuran Bedirxan, *Nivîsa Min*
u —> Kamuran Bedirxan, ji *Rêzana Zmanê Kurdî*

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
fonetîk	fonetik	phonétique	phonetics
dengdar	ünlü, sesli	voyelle	vowel
bilind	yüksek	haute	high
navincî	orta	moyenne	middle
nizim	alçak	basse	low
nizima pêşderkî	alçak ön çıkış	antérieure basse	front low
bilinda navderkî	karma yüksek	mixte haute	mixed high
bilinda pêşderkî	art çıkışlı yüksek	postérieure haute	back high
lêvkî	dudaksı	labiale	labial
diranî	dişseller	dentale	dental
pêşesmandevî	öndamaksılar	prépalatale	prepalatal
esmandevi û qirikî	damaksılar ve gırtlaksılar	palatales	palatal
girtiya hişk	ötümsüz kapantılı	occlusive sourde	voiceless occlusive
girtiya nerm	ötümlü kapantılı	occlusive sonore	voiced occlusive
fîzeka hişk	ötümsüz sızıcı	spirante sourde	voiceless spirant
fîzeka nerm	ötümlü sızıcı	spirante sonore	voiced spirant
girtiya difinî	genizsel kapantılı	occlusive nasale	nasal occlusive
dulêviya domdar	sürekli ötümlü	bilabiale	continuous
a nerm	çift dudaksıl	continue sonore	voiced bilabial
herikiya lerzokî	titreşimli akıcı	liquide vibrante	vibrant liquid
herikiya rexkî	akıcı yan ünsüz	liquide latérale	lateral liquid
nîvdengdar	yarı ünlü	semi-voyelle	semi-vowel
paşesmandevî	artdamaksıl	postpalatable	postpalatal
domdara nerm	ötümlü sürekli	continue sonore	voiced continuous
domdara hişk	ötümsüz sürekli	continue sourde	voiceless continuous
nîvgirtiya bi xişîn	hışıltılı yan kapantılı	semi-occlusive chuintante	hissing semi- occlusive
rastîhevhatina dengdaran	kesinti	hiatus	break
cotbûn	ikileşme	gémination	gemination
cîguherîn	göçüşme	métathèse	metathesis
tewandina awayan	durum bükünleri	flexion de cas	inflexion of the cases
têbinî	açıklama, (dikkat, dipnot, uyarma)	note, remarque	footnote, remark
cotebêje	sözcüklerde eşleme	couple de mots	pair of words
morfolojî	morfoloji	morphologie	morphology
pronavê vegerok	dönüşlü şahıs zamiri	pronom personel réfléchi	reflexive pronoun
pronavê xweyitiyê	iyelik (mülkiyet) zamiri	pronom possessif	possessive pronoun
pronavê hevdûtiyê	işdeş zamir	pronom réciproque	reciprocal pronoun
pronavê peywendiyê	ilgi zamiri	pronom relatif	relative pronoun
biwêja pronavî	zamirsel deyim	locution pronominale	pronominal phrase
pronavên kurtkirî	kısaltılmış zamirler	pronom abrégé neutre	abbreviated pronoun

(Dûmahîk heye)

Ferhengoka

RONAHÎ

Amadekar : Hemîd KILIÇASLAN

kurdî	*tirkî*	*fransizî*	*îngilîzî*
kişwer	yurt, ülke	pays	country
xebat	çalışma	travail	work
destegah	tezgah imalathane	comptoir,atelier	counter, workshop
hinerwer	yetenekli	talentueux	gifted
wargeh	mevzi	position	(mil) position
kêlîk	biraz (sonra)	tout à l'heure	soon
noqar	denizaltı	sous-marin	submarine
wêne	photo	photographie	photography
tangşikên	tanksavar	anti-char	anti-tank
pisporê eskerî	askeri uzman	expert militaire	military expert
nemaze	özellikle	en particulier	especially, in particular
qad	meydan	place	place
kozik	tabya, pusu	etranchement	entrenchment
tavil,tafil	hemen, derhal	tout de suite	at once,immediately
çeper, senger	siper	tranchée	trench
asêgeh	müstahkem mevki, istihkam	fortification	fortification
firsend, kês, keys	fırsat	occasion, opportunité	opportunity
xwîndar	kanlı	sanguin, saignant	sanguine, beeding
hêman	öğe	élément	element
nêz a (ji nêza)	açlık(tan)	faim	hunger
posat	muhimat	munition	ammunition
teba	mahluk	créature	creature
xeriqandin	batırmak	couler	to sink, to send to the bottom
singik	örgü şişi	aiguille à tricoter	knitting needle
bender	liman	port	port,harbour
hûrmûr	(ıvır zıvır), zaruri ihtiyaç	affaires, effets	things, clothes
şewender, silq	şeker pancarı	betterave à sucre	beet, sugar beet
beristan	kara	terre, terre ferme	land, terra firma
stol	filo	flotte	fleet
cenkeştî	savaş gemisi	navire de guerre	war ship
nimînende	temsilci, delege	représentant, délégué	representative, delegate
têkber	eşya	objet,article	item
têkberên malê	ev eşyası	articles ménagers	household requisites
ristin	eğirmek	filer	to spin
awartin	dıştalamak, istisna tutmak	exclure, faire exception	to exclude, to make an exception
ayende	gelecek	futur	future
nifş	kuşak, nesil	génération	generation
zêringer	kuyumcu	orfèvre	goldsmith
ristik	kolye	collier, chaîne	necklace
gon, reng, gûn	reng	couleur	colour
kuçe	sokak	rue	street
hilweşîn	yıkım	effondrement	collapse, falling-down
qels	güçsüz, zayıf	faible	weak

cewdik	su tulumu	outre à eau	water skin
balafirşikên	uçaksavar	(arme) anti-aérienne	anti-aircraft
behredar	ortak	associé, actionnaire	associate, shareholder
parêv, biryan	tandır kebabı	tandoori	tandoori
kezixandin	budamak	tailler,élaguer	to prune, to lop off
awarte	istisna	exception	exception
guhêzbar	seyyar	ambulant	itinerant
durû	iki yüzlü riyakar	hypocrite	hypocritical
pesn	övgü	louange	praise
ciwanmer	centilmen,yiğit	gentilhomme	gentleman
bêbextî	kaleşlik, ihanet	trahison	betrayal
nemerdî	kancıklık, alçaklık	lâcheté, bassesse	cowardice, lowness
lezbot	sürat motoru	hors-bord, vedette	speed boat
biserhatî	sergüzeşt	aventure	adventure
tihnî	susama	soif	thirst
tamdar	lezzetli, lezziz	savoureux, succulent	tasty, succulent
bej	kara	terre	land
peresto	ilah, çok sevilen	idole	idol
rûmet	değer	valeur	value
bêperwa	korkusuz	sans crainte	without fear
sergewaz	devlet büyüğü, önder	chef, chef d'Etat	chief, Head of State
tekûz	sağlam, muntazam	solide, robuste	solid, sturdy, strong
girav	ada	île	island, isle
dêwendam	devasa	gigantesque	gigantic
berevan	savunmacı	défenseur	defender
nûjen	modern	moderne	modern
nîvro	güney	Sud	South
kaçanî	kap-kaçak, mutfak eşyası	vaisselle	crockery
rawir	av hayvanı	gibier	game
nîvro-rohilat	güneydoğu	Sud-Est	South-East
tirtire	kocaman	énorme	huge, enormous
berhewa kirin	havaya uçurmak	faire sauter, faire exploser	to blow up, to explode
nûçe	haber	nouvelle	news
xweser	bağımsız, müstakil	indépendant	independent
barkêş	yük gemisi	transporteur	carrier
payitext	başkent	capitale	capital(city)
tov	tohum	grainesemence	seed
bênefs	pisboğaz	gourmand, glouton	greedy, gluttonous
bênefsî	pisboğazlık	goinfrerie	piggery, guzzling
bêhemdî	gayri ihtiyari	involontairement	unvoluntarily, unintentionally
bi nav kirin	adlandırmak	nommer	to name
hindav	yön istikamet	direction	way,direction
sewgirandin, misoger kirin	garantilemek, garanti etmek	assurer, garantir	to insure, to assure
zirekpûş	zırhlı	blindé	armoured
pola	çelik	acier	steel
stûr	kalın	épais	thick
mîr	emir, sultan	émir	emir
pismîr	şehzade, prens	prince	prince
zikmakî	doğuştan	congénital	congenital
çêkirox	yapay, imal eden	créateur, fabricant	maker, manufacturer
bêhemta	eşsiz	sans égal, unique	unequalled, unique
zirav	safra	bile	bile

F e r h e n g o k a

Sirr ul-Mahşera Feqî Reşidê Hekarî

Amadekar: Zeynalabidîn ZINAR

kurdî	**tirkî**	**fransizî**	**îngilîzî**
aşîkar	açık	clair, évident	clear, evident
bêrî	günahsız, masum	innocent	innocent
bist: şîşika pehn	geniş şiş	brochette plate	flat skewer
çikandin	dikmek	planter	to plant
dasîtan	destan	épopée	epos, epic
derbend	geçit	défilé, col, goulet	defile, gorge, pass, gully
dîbac	dallı çiçekli bir çeşit ipekli kumaş	tissu précieux en soie à motifs floraux	precious silk fabric with floral design
ecûzpîr	cadı	sorcière	witch
encam	sonuç, netice	résultat, conclusion	result, conclusion
etles	atlas	satin	satin
genc	hazine	trésor	treasure
kesirîn	üzülmek	se tourmenter, avoir de la peine	to fret, to be anxious to worry, to grieve
kêşan	tartı, tartma	mesure, pesée	measure, measurement, weighing
mas	kaşağı	étrille	currycomb
tîmar kirin, mehez kirin	kaşağılamak	étriller	to curry a horse
pêkve	beraber, birlikte	ensemble	together
perwaz	uçuş, uçma	vol, envol	flight, taking flight
penah, star	sığınak	abri, refuge	shelter, refuge
pîşe	meslek	métier	trade, profession
qetran, qîr	katran	goudron	tar
serteser, seranser	baştanbaşa	d'un bout à l'autre, entièrement	from beginning to end, entièrement all the way, entirely
serxweş	sarhoş	ivre	drunk
tengezar, bêçare	çaresiz	désespéré, sans remède	desperate, beyond remedy
umîd	umut	espoir	hope
xeşm	hışm, öfke	fureur, colère	fury, rage, anger
xendan, kenok	güleç	souriant	smiling
yexma, talan	yağma	pillage	looting
yekayek, yekoyek, yek bi yek	birer birer, teker teker	un à un	one by one